

Н. Л. Марусяк

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Н. Л. Марусяк

ФІНАСОВИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2026

УДК 658.14/.17 – 047.44(072)

М 296

*Друкується за ухвалою вченої ради економічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 5 від 18.02.26 р.)*

Марусяк Н.Л.

М 296 Фінансовий аналіз : Метод. реком. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 41 с.

Для здобувачів освіти, які вивчають навчальну дисципліну «Фінансовий аналіз» і мають на меті підвищення рівня сформованості загальних та професійних компетентностей майбутнього економіста, важливим є системне опрацювання теоретичного й практичного матеріалу курсу. Досягненню цієї мети сприятиме виконання комплексу навчальних завдань, що передбачає підготовку ґрунтовних відповідей на питання за темами дисципліни, опрацювання та тлумачення термінів глосарію, виконання завдань для самостійної роботи, а також аргументоване висловлення власної позиції під час аналізу дискусійних питань з проблематики фінансового аналізу.

УДК 658.14/.17-047.44(072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2026

© Марусяк Н. Л., 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Тема 1. Теоретичні основи фінансового аналізу	6
Тема 2. Аналіз майна підприємства	9
Тема 3. Аналіз джерел формування капіталу підприємства..	13
Тема 4. Аналіз грошових потоків підприємства.....	16
Тема 5. Аналіз фінансової стійкості підприємства	19
Тема 6. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства	22
Тема 7. Аналіз фінансових результатів підприємства та рентабельності	26
Тема 8. Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства	29
Тема 9. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства.....	32
Тема 10. Комплексний аналіз фінансового стану.....	35
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	38

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах посилення конкурентного середовища, зростання фінансових ризиків і нестабільності зовнішнього середовища особливої актуальності набуває фінансовий аналіз як інструмент обґрунтування управлінських рішень. Від здатності своєчасно та об'єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ймовірність банкрутства залежить ефективність функціонування суб'єктів господарювання і стабільність економіки загалом.

Дисципліна **«Фінансовий аналіз»** формує у здобувачів вищої освіти системне уявлення про методологію та інструментарій аналізу фінансової звітності підприємств, принципи оцінювання фінансового стану, результатів діяльності, руху грошових потоків, структури капіталу та ділової активності. Актуальність дисципліни зумовлена необхідністю підготовки фахівців, здатних здійснювати комплексний фінансовий аналіз, виявляти проблемні аспекти діяльності підприємства, оцінювати ризики та розробляти рекомендації щодо підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів.

Дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми **«Фінанси, банківська справа та страхування»** та спрямована на формування професійних компетентностей у сфері аналітичного забезпечення фінансової роботи на підприємстві. Вивчення дисципліни дає змогу студентам оволодіти методами горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та факторного аналізу, навичками оцінювання фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ділової активності та інвестиційної привабливості

підприємства, а також методами діагностики ймовірності банкрутства.

Важливе місце у процесі засвоєння дисципліни посідає самостійна робота студентів. Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності самостійного опрацювання навчального матеріалу та містять такі складові:

1. **Перелік питань для опрацювання**, що орієнтує студентів на засвоєння ключових теоретичних положень і практичних аспектів фінансового аналізу.
2. **Поради до вивчення тем**, які допомагають зосередити увагу на основних аналітичних підходах і логіці дослідження фінансових показників.
3. **Перелік термінів і понять**, що сприяє систематизації знань з основних категорій фінансового аналізу.
4. **Завдання для самостійної роботи**, спрямовані на розвиток аналітичного мислення та формування практичних навичок роботи з фінансовою звітністю.
5. **Запитання дискусійного характеру**, які стимулюють формування власної аргументованої позиції, критичне мислення та оцінювання альтернативних аналітичних висновків.

Методичні рекомендації розроблені з метою підтримки здобувачів у процесі самостійного опанування дисципліни «Фінансовий аналіз» та формування компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності у сфері фінансів суб'єктів господарювання, аудиту та консалтингу.

Самостійне опрацювання навчального матеріалу з курсу «Фінансовий аналіз» передбачає використання різноманітних інформаційних джерел.

Тема 1. Теоретичні основи фінансового аналізу

Перелік питань:

- 1.1. Мета, зміст та завдання фінансового аналізу
- 1.2. Види фінансового аналізу
- 1.3. Прийоми, методи та моделі фінансового аналізу
- 1.4. Інформаційна база фінансового аналізу

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність фінансового аналізу як складової системи фінансового управління підприємством, його роль у забезпеченні ефективності господарської діяльності, фінансової стійкості та розробленні найвірогідніших передбачень і прогнозів майбутніх умов функціонування підприємства.
- Мета, зміст і завдання фінансового аналізу, зокрема, оцінювання ефективності формування та використання капіталу, результатів діяльності, платоспроможності, ліквідності, прибутковості та ділової активності підприємства.
- Види фінансового аналізу залежно від часової спрямованості (попередній, поточний, перспективний), методики проведення (внутрішній і зовнішній), рівня деталізації та об'єкта дослідження.
- Прийоми фінансового аналізу, зокрема, горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний, факторний аналіз, а також їх можливості та обмеження у практичному застосуванні. Формалізовані та неформалізовані методи фінансового аналізу.
- Моделі фінансового аналізу, що використовуються для оцінювання фінансового стану та прогнозування

розвитку підприємства, у тому числі моделі описового, прогностичного та нормативного характеру.

- Інформаційну базу фінансового аналізу, її склад і джерела формування: фінансову звітність, дані бухгалтерського обліку, статистичну та управлінську інформацію, експертні оцінки.
- Вимоги до якості аналітичної інформації, зокрема, достовірність, повноту, своєчасність та порівнянність показників фінансової звітності.

Глосарій:

- фінансовий аналіз
- фінансовий стан підприємства
- фінансові результати
- ліквідність
- платоспроможність
- фінансова стійкість
- рентабельність
- ділова активність
- фінансові коефіцієнти
- горизонтальний аналіз
- вертикальний аналіз
- трендовий аналіз
- коефіцієнтний аналіз
- факторний аналіз
- балансовий прийом
- прийом групування
- порівняльний аналіз
- внутрішній фінансовий аналіз
- зовнішній фінансовий аналіз
- експрес-аналіз
- комплексний фінансовий аналіз
- інформаційна база фінансового аналізу
- фінансова звітність

- бухгалтерський облік
- управлінська звітність
- аналітичні показники
- експертні оцінки
- прийоми фінансового аналізу
- моделі фінансового аналізу

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Визначити специфіку та взаємозалежність управлінського і фінансового аналізу.
2. Охарактеризувати основні методи й інструменти фінансового аналізу, що застосовуються на підприємстві.
3. Розкрити економічну сутність та призначення експрес-аналізу фінансового стану підприємства.
4. Проаналізувати особливості проведення поглибленого (деталізованого) аналізу фінансового стану підприємства.
5. Обґрунтувати роль фінансового аналізу як інформаційної основи фінансового прогнозування діяльності підприємства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Наскільки об'єктивними є результати фінансового аналізу за умови використання лише даних фінансової звітності?
2. Чи здатен фінансовий аналіз своєчасно передбачити кризу або банкрутство підприємства?
3. Які обмеження має коефіцієнтний аналіз у сучасних умовах господарювання?
4. Чи є доцільним використання стандартних нормативів фінансових показників для всіх підприємств?
5. Що має більшу аналітичну цінність: абсолютні фінансові показники чи відносні коефіцієнти?

6. Чи може зовнішній фінансовий аналіз бути достатнім для прийняття стратегічних управлінських рішень?
7. Наскільки виправданим є використання експрес-аналізу для оцінювання фінансового стану підприємства?
8. Чи замінюють сучасні цифрові технології та аналітичні платформи класичні методи фінансового аналізу?
9. Чи повинні результати фінансового аналізу бути відкритими для всіх стейкхолдерів підприємства?
10. Який вид фінансового аналізу є найбільш інформативним у період економічної нестабільності?

Тема 2. Аналіз майна підприємства

Перелік питань:

- 2.1. Економічна сутність майна та класифікація активів підприємства
- 2.2. Методика аналізу майна підприємства
- 2.3. Аналіз необоротних активів
- 2.4. Аналіз стану та використання оборотних активів

Порада студентам. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність майна підприємства як сукупність ресурсів, що забезпечують здійснення господарської діяльності, та його роль у формуванні виробничого потенціалу й позитивного фінансового результату.
- Класифікація активів підприємства за різними ознаками (за формою функціонування, за характером участі у господарському процесі і швидкості їх обороту, за характером обслуговування видів діяльності, за ліквідністю, за джерелами формування), а також значення такої класифікації для цілей фінансового аналізу.

- Методика аналізу майна підприємства, зокрема, використання горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу для оцінювання структури, динаміки та ефективності використання активів.
- Аналіз необоротних активів, включаючи оцінювання їх складу, структури, рівня зносу та оновлення, а також вплив необоротних активів на виробничу діяльність і довгострокову фінансову стійкість підприємства.
- Показники ефективності використання необоротних активів, зокрема, капіталовіддача, капіталомісткість, рентабельність основних засобів та їх аналітичне значення.
- Аналіз оборотних активів, їх склад та структура, джерела формування, а також взаємозв'язок із платоспроможністю, ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства.
- Оцінювання стану та використання оборотних активів, зокрема, аналіз оборотності запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, виявлення причин уповільнення обороту.
- Вплив структури майна підприємства на фінансові результати, рівень ризику та інвестиційну привабливість підприємства.
- Практичне значення результатів аналізу майна для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації структури активів, підвищення ефективності їх використання та зміцнення фінансового стану підприємства.

Глосарій:

- активи підприємства
- майно підприємства
- необоротні активи
- оборотні активи

- основні засоби
- нематеріальні активи
- довгострокові фінансові інвестиції
- виробничі запаси
- незавершені капітальні інвестиції
- незавершене виробництво
- готова продукція
- поточні фінансові інвестиції
- дебіторська заборгованість
- грошові кошти
- еквіваленти грошових коштів
- ліквідність активів
- структура активів
- динаміка активів
- коефіцієнт зносу основних засобів
- коефіцієнт оновлення основних засобів
- коефіцієнт придатності основних засобів
- коефіцієнт оборотності активів
- капіталовіддача основних засобів
- капіталомісткість основних засобів
- коефіцієнт завантаження оборотного капіталу
- тривалість обороту оборотного капіталу
- рентабельність активів

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Провести горизонтальний і вертикальний аналіз майна підприємства.
2. Сформувати порівняльний аналітичний баланс підприємства.
3. Визначити специфіку та ключові напрями аналізу основних засобів.
4. Дати оцінку стану й ефективності використання нематеріальних активів підприємства.

5. Здійснити факторний аналіз показника капіталовіддачі основних засобів.
6. Дослідити джерела формування, структуру та напрями розміщення оборотного капіталу підприємства.
7. Розкрити економічну сутність і основні завдання аналізу запасів.
8. Охарактеризувати сутність та методичні підходи до аналізу дебіторської заборгованості.
9. Оцінити рівень і динаміку оборотності оборотного капіталу підприємства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Яка структура активів є більш доцільною для підприємств різних галузей і чому?
2. Чи можна вважати високу частку необоротних активів перевагою підприємства в умовах нестабільної економіки?
3. Як впливає співвідношення оборотних і необоротних активів на фінансову стійкість підприємства?
4. Чи доцільно підприємству постійно оновлювати основні засоби за рахунок залучених коштів?
5. Наскільки об'єктивно є бухгалтерська оцінка активів для прийняття управлінських рішень?
6. Які ризики виникають у разі надмірної концентрації коштів в оборотних активах?
7. Чи може зростання дебіторської заборгованості розглядатися як позитивне явище для підприємства?
8. Як ефективність використання активів впливає на інвестиційну привабливість підприємства?
9. Які показники аналізу майна є найбільш інформативними для зовнішніх користувачів фінансової звітності?

Тема 3. Аналіз джерел формування капіталу підприємства

Перелік питань:

- 3.1. Класифікація джерел формування капіталу та завдання їх аналізу
- 3.2. Аналіз структури джерел формування капіталу
- 3.3. Аналіз вартості капіталу
- 3.4. Аналіз ефективності використання капіталу

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність капіталу підприємства як сукупність власних і позикових фінансових ресурсів, що забезпечують здійснення господарської діяльності та формування фінансового результату. Значення капіталу у забезпеченні фінансової стійкості, платоспроможності та розвитку підприємства.
- Класифікацію джерел формування капіталу за формами власності та способом залучення (власний та позиковий капітал), строками використання (довгострокові й короткострокові), вартістю та рівнем ризику. Завдання аналізу джерел формування капіталу та його інформаційне забезпечення.
- Аналіз структури джерел формування капіталу, зокрема, співвідношення власного і позикового капіталу, оцінку рівня фінансової незалежності та фінансового важеля. Структура капіталу та фінансова політика підприємства.
- Вартість капіталу підприємства як ключовий орієнтир прийняття фінансових рішень. Визначення вартості капіталу залежно від джерела залучення, фактори її формування, методи розрахунку середньозваженої вартості капіталу (WACC) та її практичне значення.

- Аналіз ефективності використання капіталу, зокрема, показники рентабельності власного та позикового капіталу, ефект фінансового важеля. Взаємозв'язок між ефективністю використання капіталу та фінансовими результатами діяльності підприємства.

Глосарій:

- капітал підприємства
- власний капітал
- позиковий капітал
- статутний капітал
- додатковий капітал
- резервний капітал
- неоплачений капітал
- непокритий збиток
- нерозподілений прибуток
- довгострокові зобов'язання
- довгострокові кредити банків
- поточні зобов'язання
- поточна кредиторська заборгованість
- короткострокові кредити банків
- цільове фінансування
- фінансовий важіль
- вартість капіталу
- середньозважена вартість капіталу (WACC)
- структура капіталу
- коефіцієнт автономії
- коефіцієнт фінансового ризику
- коефіцієнт фінансової залежності
- коефіцієнт фінансової стабільності
- рентабельність капіталу
- ефект фінансового важеля
- ефективність використання капіталу

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати методичні підходи до дослідження джерел формування капіталу підприємства.
2. Визначити ключові завдання аналізу динаміки і структури капіталу підприємства.
3. Оцінити обсяг, структуру та стан позикового капіталу підприємства.
4. Розкрити зміст і напрями аналізу власного капіталу підприємства.
5. Виявити чинники, що впливають на співвідношення між власним і позиковим капіталом.
6. Проаналізувати ефективність управління структурою капіталу підприємства з використанням показника фінансового важеля.
7. Здійснити аналіз складу та структури кредиторської заборгованості підприємства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Яка структура капіталу є оптимальною для підприємства в умовах економічної нестабільності?
2. Чи завжди залучення позикового капіталу сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства?
3. Наскільки виправданим є використання фінансового важеля в сучасних умовах господарювання?
4. Як співвідношення власного і позикового капіталу впливає на фінансову стійкість підприємства?
5. Чи може висока вартість капіталу стримувати інвестиційний розвиток підприємства?
6. Які фактори мають вирішальний вплив на формування вартості капіталу підприємства?
7. Чи доцільно підприємству мінімізувати позиковий капітал за будь-яких умов?
8. Як зміна структури джерел фінансування відображається на рентабельності капіталу?

9. Яку роль відіграє державна політика у формуванні доступності капіталу для підприємств?
10. Чи можна вважати показники ефективності використання капіталу універсальними для підприємств різних галузей?

Тема 4. Аналіз грошових потоків підприємства

Перелік питань:

- 4.1. Сутність грошового потоку та значення його аналізу
- 4.2. Поняття та розрахунок фінансового та операційного циклів
- 4.3. Аналіз руху грошових потоків
- 4.4. Планування грошових надходжень та витрат

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність грошових потоків підприємства та їх роль у забезпеченні платоспроможності, ліквідності й фінансової стійкості. Взаємозв'язок грошових потоків із результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.
- Значення аналізу грошових потоків у системі фінансового управління підприємством, його відмінність від аналізу доходів і витрат, а також вплив руху коштів на здатність підприємства виконувати поточні та довгострокові зобов'язання.
- Поняття операційного та фінансового циклів підприємства, методика їх розрахунку та економічний зміст. Вплив тривалості циклів на потребу в оборотному капіталі ліквідність.
- Методи аналізу руху грошових потоків: прямий і непрямий методи складання звіту про рух грошових коштів, аналіз чистого грошового потоку, структури

надходжень і витрат, а також динаміки грошових потоків у часі.

- Оцінка достатності та збалансованості грошових потоків, виявлення касових розривів і причин їх виникнення, а також можливості їх мінімізації.
- Планування грошових надходжень і витрат, етапи планування позитивного та негативного грошового потоку підприємства.

Глосарій:

- грошовий потік
- позитивний грошовий потік
- негативний грошовий потік
- чистий грошовий потік
- валовий грошовий потік
- операційна діяльність
- інвестиційна діяльність
- фінансова діяльність
- операційний цикл
- фінансовий цикл
- виробничий цикл
- бюджет руху грошових коштів
- платіжний календар
- прямий метод аналізу грошових потоків
- непрямий метод аналізу грошових потоків
- звіт про рух грошових коштів
- рентабельність чистого грошового потоку
- тривалість обороту запасів
- тривалість обороту кредиторської заборгованості
- тривалість обороту дебіторської заборгованості
- коефіцієнт достатності чистого грошового потоку
- коефіцієнт ліквідності грошових потоків
- синхронізація грошових надходжень і витрат
- збалансованість грошових потоків

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати підходи до розрахунку грошових потоків, а також окреслити їхні сильні та слабкі сторони.
2. Охарактеризувати процедуру формування звіту про рух грошових коштів.
3. Розкрити вплив нестачі та надлишку грошових коштів на результати господарської діяльності підприємства.
4. Виокремити систему показників, що відображають обсяги та динаміку грошових потоків підприємства.
5. Дослідити основні причини виникнення та наслідки дефіциту або надлишку грошових ресурсів у діяльності підприємства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи може підприємство бути прибутковим, але водночас мати дефіцит грошових коштів?
2. Який метод аналізу грошових потоків є більш інформативним для управлінських рішень – прямий чи непрямий?
3. Наскільки доцільним є скорочення фінансового циклу в умовах нестабільного ринку?
4. Яку роль відіграє аналіз грошових потоків у запобіганні банкрутству підприємства?
5. Чи завжди зростання обсягів грошових надходжень свідчить про покращення фінансового стану підприємства?
6. Як оптимізація операційного циклу впливає на ліквідність і платоспроможність підприємства?
7. Чи може інвестиційна діяльність із від’ємним грошовим потоком бути позитивним явищем для підприємства?

8. Які внутрішні та зовнішні фактори найбільше впливають на формування касових розривів?
9. Наскільки ефективним є бюджетування грошових коштів у системі оперативного фінансового управління?
10. Які ризики виникають у разі незбалансованості вхідних і вихідних грошових потоків?
11. Чи доцільно залучати короткострокові кредити для покриття тимчасових касових розривів?
12. Як цифровізація фінансових процесів впливає на управління та прогнозування грошових потоків підприємства?

Тема 5. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Перелік питань:

- 5.1. Поняття фінансової стійкості та значення її аналізу
- 5.2. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості
- 5.3. Аналіз відносних показників фінансової стійкості
- 5.4. Оцінювання запасу фінансової стійкості підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Сутність фінансової стійкості підприємства як здатності підтримувати рівновагу між активами і джерелами їх формування, забезпечувати платоспроможність, незалежність та безперервність господарської діяльності в коротко- та довгостроковій перспективі. Значення аналізу фінансової стійкості для оцінювання фінансового стану.
- Абсолютні показники фінансової стійкості: власний оборотний капітал, надлишок або нестача джерел формування запасів, забезпеченість запасів власними та

позиковими ресурсами. Порядок визначення типу фінансової стійкості та інтерпретації результатів.

- Відносні показники фінансової стійкості, зокрема, коефіцієнти автономії, фінансової залежності, маневреності власного капіталу, забезпеченості запасів власним капіталом, автономії джерел формування запасів тощо. Їх нормативні значення та аналітичне значення для оцінювання структури капіталу підприємства.
- Поняття запасу фінансової стійкості підприємства, методика його оцінювання, зв'язок із рівнем беззбитковості, обсягами виробництва та реалізації продукції.
- Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів (структура капіталу, рівень прибутковості, оборотність активів, умови кредитування, ринкова кон'юнктура) на рівень фінансової стійкості підприємства.

Глосарій:

- фінансова стійкість
- власний капітал
- позиковий капітал
- оборотні активи
- необоротні активи
- довгострокові зобов'язання
- короткострокові кредити
- власний оборотний капітал
- абсолютна фінансова стійкість
- планові джерела покриття запасів
- нормальна фінансова стійкість
- нестійкий фінансовий стан
- фінансова незалежність
- коефіцієнт незалежності (автономії)
- коефіцієнт фінансової залежності

- коефіцієнт маневреності власного капіталу
- поріг рентабельності
- коефіцієнт довгострокового залучення позикового капіталу
- коефіцієнт мобільності
- коефіцієнт маневреності власного капіталу
- постійні витрати
- змінні витрати
- маржинальний дохід
- запас фінансової стійкості
- структура капіталу
- кредиторська заборгованість
- дебіторська заборгованість
- кризовий фінансовий стан

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дослідити сукупність чинників, що формують рівень фінансової стійкості підприємства.
2. Розглянути основні напрями та підходи до аналізу фінансової стійкості суб'єкта господарювання.
3. Розрахувати показники структури джерел формування капіталу, зіставити їх із нормативними значеннями та оцінити зміни в динаміці.
4. Охарактеризувати основні типи фінансової стійкості підприємства та їх особливості.
5. Опрацювати методичні підходи до факторного аналізу порогу рентабельності.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи можна вважати високу фінансову стійкість гарантією довгострокового успіху підприємства?
2. Наскільки допустимим є зростання частки позикового капіталу за умов стабільної прибутковості?

3. Чи завжди дотримання нормативних значень показників фінансової стійкості є доцільним?
4. Як структура капіталу впливає на рівень фінансового ризику підприємства?
5. Чи може підприємство бути фінансово стійким, але водночас малопривабливим для інвесторів?
6. Яку роль відіграє управління оборотними активами у забезпеченні фінансової стійкості?
7. Наскільки об'єктивною є оцінка фінансової стійкості лише на основі бухгалтерської звітності?
8. Чи доцільно підприємствам у кризових умовах орієнтуватися на збереження запасу фінансової стійкості?
9. Як впливають зовнішні економічні фактори на можливості підтримання фінансової стійкості підприємства?
10. Чи може надмірна фінансова незалежність обмежувати розвиток підприємства?
11. Які показники фінансової стійкості є найбільш інформативними для кредиторів і чому?
12. Чи повинна стратегія фінансової стійкості змінюватися залежно від стадії життєвого циклу підприємства?

Тема 6. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Перелік питань:

- 6.1. Сутність ліквідності та платоспроможності
- 6.2. Аналіз ліквідності балансу
- 6.3. Аналіз відносних показників ліквідності і платоспроможності підприємства
- 6.4. Оперативний аналіз платоспроможності

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність ліквідності та платоспроможності підприємства, їх відмінності та взаємозв'язок, а також роль у забезпеченні фінансової стабільності та безперервності діяльності суб'єкта господарювання.
- Ліквідність балансу як співвідношення активів і зобов'язань за ступенем їх ліквідності та строками погашення. Групування активів і пасивів, умови абсолютної, нормальної та недостатньої ліквідності балансу. Методичні підходи до аналізу ліквідності балансу, порядок порівняння відповідних груп активів і пасивів, інтерпретація отриманих результатів.
- Відносні показники ліквідності та платоспроможності підприємства (коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності), їх економічний зміст, нормативні значення та фактори впливу на їх зміну.
- Показники платоспроможності підприємства, що характеризують здатність своєчасно виконувати поточні та довгострокові зобов'язання, а також їх значення для кредиторів, інвесторів і менеджменту.
- Оперативний аналіз платоспроможності, його завдання та інформаційна база, використання даних управлінського обліку та платіжного календаря для оцінювання поточної платоспроможності.
- Практичні напрями підвищення ліквідності й платоспроможності підприємства, зокрема, управління оборотними активами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізацію структури капіталу та грошових потоків.

Глосарій:

- ліквідність
- платоспроможність

- ліквідність балансу
- ліквідність активу
- поточна ліквідність
- перспективна ліквідність
- абсолютна ліквідність
- оборотні активи
- необоротні активи
- поточні зобов'язання
- довгострокові зобов'язання
- грошові кошти
- абсолютно ліквідні активи
- середньострокові зобов'язання
- найбільш строкові зобов'язання
- середньоліквідні активи
- низьколіквідні активи
- неліквідні активи
- постійні пасиви
- довгострокові зобов'язання
- коефіцієнт поточної ліквідності
- платіжний календар
- коефіцієнт швидкої ліквідності
- коефіцієнт абсолютної ліквідності
- коефіцієнт Бівера

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Визначити взаємозалежність між поняттями «ліквідність» та «платоспроможність».
2. Проаналізувати чинники, що зумовлюють виникнення неплатоспроможності підприємства, а також окреслити основні напрями підтримання та відновлення платоспроможності.
3. Розкрити економічну сутність відносних показників оцінювання ліквідності й платоспроможності,

охарактеризувати методику їх обчислення та порівняти з нормативними значеннями.

4. Охарактеризувати призначення та базові принципи формування платіжного календаря.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи завжди високий рівень ліквідності є ознакою ефективного фінансового управління підприємством?
2. Які фактори в сучасних умовах найбільше впливають на платоспроможність підприємств?
3. Чи може підприємство бути платоспроможним, але водночас неліквідним? Обґрунтуйте свою позицію.
4. Наскільки доцільним є орієнтування лише на нормативні значення коефіцієнтів ліквідності?
5. Як структура оборотних активів впливає на рівень ліквідності підприємства?
6. Яку роль відіграє управління дебіторською заборгованістю у забезпеченні платоспроможності?
7. Чи завжди зростання кредиторської заборгованості погіршує фінансовий стан підприємства?
8. У чому полягають переваги та обмеження оперативного аналізу платоспроможності?
9. Як рівень ліквідності впливає на інвестиційну привабливість підприємства?
10. Чи можуть грошові потоки компенсувати низькі показники ліквідності балансу?
11. Які управлінські рішення є найбільш ефективними для відновлення платоспроможності підприємства?
12. Як макроекономічні умови впливають на ліквідність і платоспроможність суб'єктів господарювання?

Тема 7. Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності підприємства

Перелік питань:

7.1. Показники фінансових результатів та завдання їх аналізу

7.2. Аналіз рівнів, динаміки і структури фінансових результатів

7.3. Аналіз рентабельності

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність фінансових результатів діяльності підприємства та їх значення для оцінювання ефективності господарювання. Види фінансових результатів (валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток від реалізації продукції, прибуток до оподаткування, чистий прибуток) та їх взаємозв'язок.
- Основні завдання аналізу фінансових результатів: оцінка рівня та динаміки прибутку, виявлення факторів його формування, визначення впливу доходів і витрат на кінцевий фінансовий результат.
- Методичні підходи до аналізу рівнів, динаміки і структури фінансових результатів: горизонтальний, вертикальний та трендовий аналіз, факторний аналіз прибутку. Структура доходів і витрат підприємства, їх зміна в часі та вплив на формування фінансових результатів. Особливу увагу слід приділити співвідношенню операційних, фінансових та інших доходів і витрат.
- Сутність рентабельності як відносного показника ефективності діяльності підприємства. Види показників

рентабельності (рентабельність продукції, активів, власного капіталу, продажів) та їх економічний зміст.

- Порядок розрахунку показників рентабельності, їх нормативні та цільові значення, а також інтерпретацію результатів у динаміці та порівнянні з середньогалузевими показниками. Факторний аналіз рентабельності капіталу, факторна модель розрахунку рентабельності власного капіталу Дюпона, п'ятифакторна модель рентабельності власного капіталу
- Взаємозв'язок між фінансовими результатами, рентабельністю та фінансовою стійкістю підприємства, а також роль аналізу прибутковості у прийнятті управлінських рішень.

Глосарій:

- фінансові результати
- прибуток
- чистий прибуток
- операційний прибуток
- фінансовий результат до оподаткування
- доходи підприємства
- витрати підприємства
- операційна діяльність
- фінансова діяльність
- інша діяльність
- рентабельність
- рентабельність продукції
- рентабельність продажів
- рентабельність активів
- рентабельність власного капіталу
- валова маржа
- факторний аналіз прибутку
- горизонтальний аналіз
- вертикальний аналіз

- трендовий аналіз
- структура фінансових результатів
- ефективність діяльності підприємства
- фінансова віддача
- поріг рентабельності
- маржинальний дохід

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати економічний зміст доходів, витрат і прибутку, а також визначити основні завдання їх фінансового аналізу.
2. Виявити та охарактеризувати чинники, що формують величину валового прибутку підприємства.
3. Провести факторне дослідження прибутку від операційної діяльності.
4. Оцінити вплив окремих факторів на зміну прибутку до оподаткування.
5. Проаналізувати чинники формування та зміни чистого прибутку підприємства.
6. Розкрити економічну сутність і завдання факторного аналізу рентабельності активів.
7. Охарактеризувати зміст і практичне значення факторного аналізу рентабельності власного капіталу.

Запитання дискусійного характеру:

1. Які фактори мають вирішальний вплив на формування фінансових результатів у сучасних умовах господарювання?
2. Чи завжди висока рентабельність є ознакою фінансової стійкості підприємства?
3. Як структура доходів і витрат впливає на стабільність фінансових результатів?
4. Який показник рентабельності є найбільш інформативним для інвесторів і чому?

5. Чи доцільно використовувати лише відносні показники при оцінюванні результатів діяльності підприємства?
6. Як зміна цінової політики впливає на фінансові результати та рентабельність?
7. Яку роль відіграє факторний аналіз у виявленні резервів зростання прибутку?
8. Чи можливе підвищення рентабельності без зростання обсягів реалізації?
9. Як зовнішні економічні умови впливають на динаміку фінансових результатів підприємства?
10. Яким чином аналіз фінансових результатів може сприяти стратегічному розвитку підприємства?

Тема 8. Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства

Перелік питань:

- 8.1. Суть ділової активності та завдання аналізу
- 8.2. Показники, що характеризують ділову активність підприємства
- 8.3. Аналіз стійкості економічного зростання підприємства
- 8.4. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність ділової активності підприємства та її роль у забезпеченні ефективності господарської діяльності. Взаємозв'язок ділової активності з оборотністю активів, продуктивністю використання ресурсів і фінансовими результатами підприємства.
- Основні показники, що характеризують ділову активність: оборотність активів, оборотність запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, продуктивність праці та інші. Методи їх розрахунку,

аналіз динаміки та інтерпретація отриманих результатів.

- Аналіз стійкості економічного зростання підприємства: оцінка темпів росту доходів і прибутку, фінансової стабільності, ефективності використання капіталу та активів. Факторні моделі стійкості економічного зростання, визначення факторів, що забезпечують або стримують зростання.
- Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: система показників для аналізу інвестиційної привабливості підприємства – структури активів та джерел формування капіталу, ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, вплив фінансових та ринкових умов.
- Взаємозв'язок ділової активності та інвестиційної привабливості: як ефективне використання ресурсів і стабільне зростання впливають на інтерес інвесторів та можливості залучення капіталу.
- Сучасні тенденції управління діловою активністю та інвестиційною привабливістю, зокрема, цифровізація обліку та аналітики, застосування фінансових і стратегічних показників у прийнятті управлінських рішень.

Глосарій:

- ділова активність
- оборотність активів
- оборотність запасів
- золоте правило економіки підприємства
- коефіцієнт оборотності оборотного капіталу
- коефіцієнт оборотності капіталу
- продуктивність праці
- коефіцієнт стійкості економічного зростання
- коефіцієнт реінвестування
- рентабельність активів

- коефіцієнт оборотності власного капіталу
- показники ділової активності
- темпи зростання прибутку
- якість прибутку
- показники ринкової активності
- прибуток на акцію
- інвестиційна привабливість
- факторна модель стійкості економічного зростання
- період погашення дебіторської заборгованості
- продуктивність праці
- реінвестований прибуток
- показники структури джерел формування капіталу
- показники структури активів

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати ділову активність як узагальнюючу характеристику ефективності функціонування підприємства.
2. Виконати оцінку стійкості економічного зростання підприємства.
3. Дослідити комплексні (інтегральні) моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємства.
4. Розглянути специфіку проведення аналізу інвестиційної привабливості акціонерних товариств.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи завжди висока ділова активність свідчить про фінансову стійкість підприємства?
2. Які фактори найбільше впливають на ділову активність підприємства?
3. Які переваги та недоліки інтегральних моделей оцінки інвестиційної привабливості?
4. Чи можна оцінювати інвестиційну привабливість підприємства лише за фінансовими показниками?

5. Наскільки важливо враховувати ринкові та зовнішні чинники при аналізі економічного зростання підприємства?
6. Чи варто використовувати різні методики оцінки інвестиційної привабливості для малих і великих підприємств?
7. Які ризики можуть спотворювати результати аналізу ділової активності?
8. Наскільки ефективним є порівняння підприємств за інтегральними показниками інвестиційної привабливості?
9. Як зміни в макроекономічному середовищі впливають на оцінку інвестиційної привабливості?
10. Чи можна вважати акціонерні товариства більш привабливими для інвесторів у порівнянні з іншими організаційно-правовими формами підприємств?
11. Які показники ділової активності є найважливішими для потенційних інвесторів і чому?

Тема 9. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства

Перелік питань:

- 9.1. Суть банкрутства, цілі та значення аналізу його ймовірності
- 9.2. Методика діагностики банкрутства, що діє в Україні
- 9.3. Багатофакторні формалізовані моделі діагностики банкрутства підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Банкрутство як внаслідок взаємодії численних зовнішніх та внутрішніх чинників, його соціально-економічні та фінансові наслідки для підприємства, кредиторів та держави. З'ясуйте, чим відрізняється

фінансова неплатоспроможність від юридичного банкрутства.

- Цілі та завдання аналізу ймовірності банкрутства: своєчасне виявлення ознак фінансової кризи, оцінка ризиків втрати платоспроможності.
- Методи та інструменти діагностики банкрутства, що застосовуються в Україні, зокрема, нормативні показники, коефіцієнтні методи та фінансові критерії.
- Багатофакторні формалізовані моделі діагностики банкрутства (наприклад, моделі Альтмана, Спрінгейта, Лиса, Таффлера, Терещенко), їх структура, показники, переваги та обмеження. Зверніть увагу на адаптацію цих моделей до українських умов.
- Показники, що використовуються для оцінки ризику банкрутства, включно з ліквідністю, платоспроможністю, фінансовою стійкістю та рентабельністю.
- Практичне застосування результатів аналізу: прийняття управлінських рішень, планування фінансових заходів для мінімізації ризику банкрутства, взаємодія з кредиторами та інвесторами.

Глосарій:

- банкрутство
- неплатоспроможність
- фінансова криза
- банкрут
- боржник
- поточна неплатоспроможність
- приховане банкрутство
- критична неплатоспроможність
- навмисне банкрутство
- надкритична неплатоспроможність
- фіктивне банкрутство

- досудова санація
- судова санація
- санаційна спроможність
- санаційний аудит
- модель Альтмана
- багатофакторна модель банкрутства
- універсальна дискримінантна модель
- прогнозування банкрутства
- санаційні заходи

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Визначити фактори, що призводять до неплатоспроможності підприємств.
2. Проаналізувати методи діагностики банкрутства підприємства.
3. Провести оцінку ймовірності настання банкрутства підприємства.
4. Визначити здатність підприємства до фінансової санації.
5. Розглянути законодавчі положення щодо проведення фінансового оздоровлення підприємств, що перебувають у стані банкрутства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Наскільки ефективні традиційні коефіцієнтні методи оцінки банкрутства в сучасних умовах?
2. Які переваги та обмеження багатофакторних моделей банкрутства?
3. Чи можливо заздалегідь попередити банкрутство підприємства лише на основі фінансових коефіцієнтів?
4. Як впливає структура капіталу на ризик банкрутства підприємства?
5. Які зовнішні фактори найчастіше провокують фінансову кризу підприємства?
6. У чому різниця між фінансовою неплатоспроможністю та юридичним банкрутством?

7. Наскільки доцільно використовувати моделі Альтмана для українських підприємств?
8. Які обмеження має прогнозування банкрутства за допомогою статистичних моделей?
9. Як впливає управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на платоспроможність підприємства?
10. Чи може своєчасна санація повністю запобігти банкрутству підприємства?
11. Які фінансові показники є найнадійнішими для оцінки ризику банкрутства?

Тема 10. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства

Перелік питань:

- 10.1. Суть та значення проведення комплексного фінансового аналізу
- 10.2. Етапи моделі обробки вхідної інформаційної бази
- 10.3. Методичні основи проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємств

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Сутність та значення комплексного фінансового аналізу: чому оцінка фінансового стану підприємства повинна бути багатоплановою, поєднуючи аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ефективності використання капіталу. Основні вимоги до комплексного фінансового аналізу.
- Етапи обробки вхідної інформаційної бази: зверніть увагу на структуру та джерела даних для аналізу, включаючи бухгалтерську, фінансову та статистичну інформацію, а також порядок її систематизації.

- Методичні основи комплексної оцінки фінансового стану: опрацюйте методи та прийоми, що дозволяють інтегрувати показники різних сфер фінансової діяльності для формування загальної картини фінансового стану підприємства.
- Практичне застосування аналізу результатів на основі формування ранжованого ряду фінансових показників і коефіцієнтів; визначення абсолютної величини розрахункового значення інтегрального показника; порівняння розрахункових показників із еталонними величинами тощо.

Глосарій:

- фінансовий стан підприємства
- комплексний фінансовий аналіз
- інтегральний показник
- ранжування
- фінансова стійкість
- рентабельність
- ліквідність
- сукупний ранг
- оцінка вартості капіталу
- вартість власного капіталу
- оцінка кредитоспроможності підприємств
- еталонні величини
- ранг цільового показника
- вартість корпоративних прав

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати склад та ключові вимоги до формування інформаційної бази комплексного фінансового аналізу.

2. Охарактеризувати напрями використання різних методичних підходів до здійснення комплексного фінансового аналізу.
3. Визначити базові критерії ранжування системи фінансових показників і коефіцієнтів.
4. Розкрити специфіку оцінювання інтегрального показника фінансового стану підприємства.
5. Окреслити проблемні аспекти організації комплексного фінансового аналізу шляхом порівняння розрахованих фінансових показників з еталонними значеннями.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи можна оцінити фінансовий стан підприємства, використовуючи лише один показник?
2. Які показники є найбільш критичними для оцінки платоспроможності?
3. Як взаємозв'язані ліквідність та фінансова стійкість підприємства?
4. Чи доцільно використовувати комплексний аналіз для малого бізнесу?
5. Яку роль відіграє факторний аналіз у комплексній оцінці фінансового стану?
6. Чи завжди позитивна динаміка рентабельності свідчить про фінансову стабільність?
7. Які ризики можуть бути пропущені при поверхневому аналізі фінансового стану?
8. Як оцінити вплив зовнішніх економічних факторів на фінансовий стан підприємства?
9. Чи можна прогнозувати фінансові проблеми підприємства за допомогою комплексного аналізу?
10. Яку роль відіграє нормативне порівняння показників у комплексному аналізі?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- підручники, навчальні посібники:

1. Дропа Я.Б. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2023. 238 с.
2. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2023 р. 440 с.
3. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
4. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз. Фінанси та фінансове посередництво : підручник у трьох томах. Том 3 / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 204 с. С.155-203.С.101-154.
5. Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум : навчальний посібник. Львів, 2021. 264 с.
6. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. П. Ткаченко, С. А. Фрунза, Т. Ф. Штець. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 346 с.
7. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад.: Н.Л. Марусяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 170 с.
8. Фінансовий аналіз : метод. вказ. / уклад.: Н.Л. Марусяк, М.Г. Марич. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 76 с.
9. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / А. І. Склабінська, С. А. Дrajниця, Л. Д. Федорук ; за загальною ред. д. е. н., проф. М. П. Войнаренка. Львів : «Новий Світ-2000», 2025. 342 с.
10. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Харків : Видавництво Іванченка І.С. 2024. 151 с.

- законодавчі акти й нормативні документи:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII у редакції від 16.08.2020, підстава 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>
2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р., у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. № 433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, МСБО, тлумачення КТМФЗ, ПКТ), видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.help/law/92/>

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Мінфіну від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.help/law/242/>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Мінфіну від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.help/law/237/>
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.help/law/290/>
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.help/law/318/>
12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 15.03.2000 № 161/4382. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

Навчальне видання

Наталія Леонідівна **Марусяк**

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації

Відповідальна за випуск *Харабара В. М.*

Літературне редагування *Чекановська Ю.Ю.*

Технічне редагування *Кудрінська О.М.*

Електронне видання

Підписано до друку 29.06.2026 Формат 60х84/16.

Умов.-друк. арк. 2,2. Обл.-вид. арк. 2,4.

Зам. Н-078.

Видавництво Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

е-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.